

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 23.

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Høylandet

Emne: Bordskikk i kvardag.

Bygdelag: Høylandet

Oppskr. av: Peder Pedersen

Gard: Brondø

(adresse): Høylandet i Namdal

G.nr. 87 Br.nr. 4

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Eiga røynsle 82 år

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. del Sp. 1.

Det har vore vanleg so langt attende ~~senne~~ som og sjøtø har koint og høipt av foreldre mine - at folk i heimene hatt etter eit klaffbord når dei åt. Eit slikt matbord hadde to klaffar som ein kverde slå opp eller ned etter som det var få eller mange som skulde eta samskendes.

2. del Sp. 2.

Heile husslyden satt ved same bordet under måltida - og slik w det den dag idag

3. del Sp. 3.

Husbordet, tjener og dagarbeidne åt samskendes og da helst på kjøkkenet.

4. del Sp. 4.

Det w heller ingen skilnad på den maaten som husbordet og tjener og

5. del Sp. 5.

Regelen w at det i kvardagen w eit so pass stort kjøken at ein kan nytte det heil maten. I gamle tid - w kan sjøtø minner at det w kjøkenet på same gardar so like, at det w utrad a eta der for kom et si skiedt, og ein brukt da eta i stova

6. del Sp. 6.

So for tida w det i kvardagen vanleg a eta i dagleg stova ved ferlege høve t.d. i jule, på ska, pinsse og ved leiyrise årsmålsdagane i heimen

7. del Sp. 7.

Dei ein skilde dermed av husslyden har sin

eigen fashu plass ved bordet. Ved eine liden
 den av bordet. Sitt kuisborden. På vinsten sida
 av han på langside av bordet - sitt stoffet
 ikke alderen. Med imot kuisborden ved andre
 kuisenden av bordet. Sitt so kuisrom. Dei andre
 kuiser på garden har plasser sin på andre
 langside av bordet. Og her sit dei ikke alderen
 rekna frå kuisromet. Slik har det iallfall
 vore i gammal tid. Alle som kjøper kuisen
 til har nok fram lei den same plassen ved
 bordet, men og trur nok dei er vorte mindre
 nøye med hvor plassen skal vera for den
 ein skild

tilsp. 8.

Eg har aeldre kjøpt gjeld at det her i bygda
 har vore den skikken at borger skilde stå
 ved bordet når dei skilde eta. Derimot veit
 eg frå eige røynsle, at var det. Seemteid full-
 barmt på garden t. d. i gamle tidene og at det
 da var kallede kongerom som ved matbor-
 det - so laga man det slik at vi barna felte
 eta ved eit like bord for oss sjølve og en sam-
 skendes med dei andre. Og slik trur eg
 det i slike hove var ordna i dei fleste heim-
 ne.

" 9.

Eg har aeldre kjøpt at plassen at kuisborden
 har vore merket med nokre særskilt namn,
 og heller ikke merket han seg ut på nokre
 vis

" 10.

Her i bygda veit eg mest ikke om ei slik ord-
 denne "stove", der imidlertid er ordna slike
 at ein like som han vilde peike ut ein om =
 framt. hedersplass

" 11.

Det har vore vansleg so langt tilbake eg kan
 minnst - at folk vaika kuisene sine for det
 gjekk at matbordet. Det var om ei stund =

4861

Synlig for i lida - for mat og flom var komme
i brett. Det var og fra gammel tid var skikk
at mennesket gjekk berre inn til bord
dekkninga var fra dei var om opplevd til
det.

Fils. 12.

Medan og var eing var det vanleg at fleire
av husliden at av same tykkald - fat.
t.d. graut, betasuppe, tykkmjølk. Men
var da auest opp i store fat av grovkaus kj
eller i store kuffat. Og det og om heimar der
dei at grauten av kuttet fram som var.
sett fram på bordet. Derimot kan gjelde
komme i høg at dei nytta same mjølk
når dei at graut. Derav hadde ein eige mjølk
koppe - som var kalla mjølkekom. Om den av
kaus kj. I grautfadet var det som regel ei
"stor smørceigi". Ein tok so ei skje med graut
og deppa i smørceiga og fird ho so opp i meien
men utan å fird ho i mjølkemeri. Derav
tok ein so ei skje med mjølk.

Vanleg vis et ein grauten på same måten
og so no for lida. Ein jalar soleis ikkje dekke
mjølk til grauten. Det er berre ein gong
man gongin når ein får kald graut til
fruktet at ein stor oppstokk mjølk på
ballettoren og grauten. Elles ikkje
og det ikkje om at det moten gong har var
brett å sette gupa med rokkamen i på bordet
når dei skilde eta. Derimot tyrm og ikkje at
dei i ungdomen min kända sette skita -
panne på bordet når ein skilde eta skitt
flek. Til underlag for panna var nytta ei
rind brikke av tre. I gammel tid var
varme rekkar av tykk, flest av firkantet pote.
for - bare fram i fat av grovkaus kj eller i

" 13.

koolai arbeid av tre. Derom det gjem
"helfeldige framand, til gards- vailfalket.
på garden skal til a' elu; bliden framand-
de heiden til bords samman med heidjeren og
sær får baki til bakk med den mæken som
er laga til for dagen. Forsteis bli det om folk
vilt om gjesten fyraat, Da bli kan trakket
med helgedagkost.

Fidsp. 14.

Skar ein k.d. hadde seld til deigjerd var det
varley at ein brøkk a' legge ein bete seld
med ei skeiv poteter mellom to flatbrød-
skjaker og at seldar som "seldbatta". Deri-
mot trer og varnt at folk her gjorde likeom
med gjett, flesh og fekk. Skar ein hadde eke
spekesild bli deigjerd, trite det ofte for
matmora, at ein skiede "Spil" seldar med
ein smorbatta, smor mellom to brødskjaker
og tjumme ingyn har, som ickje det seiktar
klumpen i minnen var dei drikk kaffe. Gj
da ma' od folk rekne det for a' vera god bords-
skikk. Men nuden ein for trykta fingrene bein-
vegs til a' fiske opp seikterklumpene or seik-
terkæla, er ein no gått over til a' trykka ei
seikje eller ei seikterklippe.

a 15

a 16.

Iden nyss ble det rekna for dærlig felte-
skikk a' seerpe, sey kaffeen or kaffe kæla

a 17.

Jau-da of minnert godt at ein it uten a
nytte gaffel. Det var ingyn som sag røde kart-
-røde sem pelt idet at ein tok mabbitan
mellom fingrene og at dei safeis. Men of
den ickje segje røde vissst om how tid gef-
lane kom i brikten. Men det er vallykk
svært lenge sidan.

a 18

Nei-tolltner har i mitt ^{ickje} tid brenn nyttar ved
malbordet. På de minnert og kinnorker

Selsp. 25

Neida, det var stor skilsmåe på storleiken
av personane. Herfolke som gjekk på lærar-
beid i mangel av i skogen om vinteren skul-
de ha moko om ei enn ung gutten som gjekk
og slang neime på garden. Herimom skulde
og ha minne dei personar enn mennene.
Herhusmor hadde eit varmt og like dakt samt
arbeid med derne heldelingar av maten og
ho fekk ofte høye ferdar av tenurar og
arbeidsfolk for det at ho gjorde skilsmåe på
galko.

S. 26

Herimom fem år; men truleg gån det enda eit
par år for dei får "forsyrt" seg sjølv. Det er
vel som oftast. orsaka som hjilpar barna når
dei skal eta.

" 27.

Fjansal tid var det var leg at miora liggde
maten at ^{små} barna droyd, og ho orror fortalde.

" 28

Frå ^{min} ~~me~~ eige ung timmer mest eg at i heimem
min brukte dei å syngje bordbøket for ein
tok til å eta. Sikkens var det var leg at eit av
barna las ei skutt bordbø for gjettev makem
Ho er det i dei fleste heimane skutt med der-
ne vone skikken for lenge sidan - anten det er
framande her stades eller utoke.

" 29.

Her vit ikkje om at ein ikkje skulde snakke ten-
der etinga. Særskilt truer folk snakke meir
da enn ellers. Heile hies liden var der samele
kring bordet; og det fall da reit makentlig at folk
prata samele om det som var aktuelt for da-
gen. Binest var at vi barna vart påleggde ikkje
å blanda oss inn i praten at dei voksne.
Sannleis er det me for lida.

" 30.

Nei.

" 31.

Nei.

" 32.

Fjansal tid høit alle gå frå bordet. Sannleis

Hf. blad.
S. sp. 33.

Det er teiten på somdey skikk at folk segger
kalde for maten før dei går frå matbordet. Det
i húsmona kalla blir rekta kje. So har det
vori og slik i det dindag i dag

" " 34.

Om planda seigje: "Velsign maten,

" " 35 & 36,

Følj allid. Der som det er ein frammande ein ikkje
kjenner eller har nok med ei gjeva blir van
ikkje bed en på mat. Folket her i bygda har
frå gammal tid vori kjend for si store gjestfri
heit; og folk som kjem til gards anken det er
kvar lag eller hylg- blir vanleg godt mottokne bår
de med mat og drykke.

" " 37.

Ja rett ofte. Og slik er det enno.

" " 38

Det har vori og det er framleis teken på god fol-
keskikk at folk som kjem innom ein heim skal
bli traktelt med kaffe. Og for ei tid sidan
var det nokso almindelig å ha kaffetjelen skje-
vande vart ^{med} teile dagen. No er det vortt ^{med} kaffet
med det - etter at kaffet og jerneringa kom med
sine skinglor.

" " 39.

Ja - seim tid (Sjå under sp. 13) Der som det blir
delte opp for tran i stova - plar allid húsbonden
og dei voksne borna og seim tid og so húsmona å
vera berka ved same bordet som gjesten for å
kalde tran med lag under måltidet

" " 40

På dette sp. har ein vel helst svara nei.

" " 41.

Sil det er iktgi å svara; etter det som er
skrive under sp. 39.

4861

